

تعیین تاثیر آموزش‌های مهارتی بازارمحوری بر نگرش و کیفیت زندگی کارآموزان

آموزش فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان غربی

حسن نعلبندی^۱

چکیده

هدف از انجام تحقیق بررسی تاثیر آموزش‌های مهارتی بازارمحوری بر میزان نگرش و کیفیت زندگی کارآموزان آموزش فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان غربی بود. جامعه آماری کلیه کارآموزان دوره‌های بازار محور در اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای آذربایجان غربی که در بازه زمانی ۱۳۹۴/۱/۱ لغایت ۱۳۹۴/۶/۱ آموزش دیده بودن که بر اساس آمار ۷۰۰ نفر بودند. که بر اساس جدول مورگان و به صورت تصادفی ۲۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که آموزش‌های مهارتی بازارمحوری بر میزان تغییر نگرش تاثیر معنی‌داری دارد ولی بر میزان کیفیت زندگی اثر معنی‌داری مشاهده نشد.

واژگان کلیدی: نگرش، کیفیت زندگی، آموزش

^۱ کارشناس آموزش اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای آذربایجان غربی (دانشجوی دکتری مدیریت)، ۰۹۱۴۴۸۲۶۸۹۱، amir_aaaa۱۸@yahoo.com

Determining the Impact of Market-orientated Skill Training on Attitude and Life Quality of Trainees in Technical and Vocational Training, Western Azarbaijan Province, Iran

Hassan Nalbandi

ABSTRACT:

The aim of this study was to determine the impact of market-orientated skill training on attitude and life quality of trainees in technical and professional training, Western Azarbaijan province, Iran. The population was all trained trainees (۷۰۰ individuals) of market-orientated courses in the Department of Technical and Vocational Training in Western Azerbaijan during ۲۰۱۵/۰۳/۲۱ to ۲۰۱۵/۰۸/۲۳. According to Morgan table, ۲۵۰ individuals were randomly selected. A designed questionnaire by researcher was used to collect data. Data were analyzed using path analysis. The results showed that market-orientated skill training had a significant effect on attitude changes but no significant effect was observed on life quality.

training of market orientation had no significant effect on satisfaction and effectiveness of technical and vocational training, Western Azarbaijan province, Iran.

Keywords: Attitude, Life quality, Education

مقدمه

سالمیهای زیادی است که، آموزشهای فنی و حرفه ای در مراکز وابسته به سازمان آموزشهای فنی و حرفه ای به جویندگان کار ارائه می‌شود. این آموزشها با هدف انتقال مهارت‌های مختلف به فراگیران در زمینه تعمیر و بازسازی وسایل و لوازم خانگی، سیستم برق، تاسیسات برودتی- حرارتی، تعمیر اتومبیل، جوشکاری، لوله کشی، نجاری، بنایی، ریخته گری، تراشکاری و ... طراحی شده و اجراء می‌شوند (اصیل زاده، ۱۳۸۷). بی تردید این آموزشها در انتقال مهارت به فراگیران و جذب آنان به بازار کار و اشتغال از طریق مزدبگیری دارای توفیقات زیادی بوده‌اند. رشد فزاینده افراد بیکار، محدودیت تقاضا برای نیروی کار ماهر و غیر ماهر، نیاز جامعه به کالاها و خدمات جدید، افزایش رشد نرخ رشد تکنولوژی در اغلب صنایع و شدت گرفتن رقابت در بازارهای مختلف، از جمله عواملی هستند که می‌توانند اثر بخشی آموزشهای فنی و حرفه ای را در جامعه امروز مورد تردید قرار دهند (امین بیدختی، ۱۳۸۳). بررسی دقیق و موشکافانه آموزشهای فنی و حرفه ای از یکسو و کنکاش در نیازهای روز جامعه از سوی دیگر می‌تواند ما را به سوی الگوی تازه ای از شکل و محتوای آموزشهای فنی و حرفه ای رهنمون گردد. در حال حاضر جهت گیری اصلی آموزشهای فنی و حرفه ای انتقال فن، حرفه و مهارت به فراگیران است و انتظار می‌رود فراگیران این دوره‌ها پس از به اتمام رساندن موفقیت آمیز دوره، به‌صورت مزد بگیری در سازمانها و شرکتها شاغل شوند یا با احداث یک مغازه نظیر تعمیر گاه لوازم خانگی به خود اشتغالی دست یابند (صفر حیدری، ۱۳۷۰). عدم ارائه آموزشهای مربوط به نوآوری و خلاقیت، بازاریابی، نحوه تدوین و ارزیابی طرح کسب و کار، مطالعه بازار، روشهای تأمین مالی کسب و کار، رقابت و الزامات فعالیت در بازارهای رقابتی و قوانین و مقررات مربوط به کسب و کار، از محدودیتها و مسائلی است که اثر بخشی آموزشهای فنی و حرفه ای را تا حد زیادی کاهش داده است. تغییر نگرش از آموزشهای فنی و حرفه ای صرف به آموزشهای کارآفرینی می‌تواند موجب ارتقاء و اثر بخشی این آموزشها شده و جهت این آموزشها را از اشتغال از طریق سیستم مزدبگیری به سمت خود اشتغالی و کارآفرینی سوق دهد (صالحی، ۱۳۸۳). از اینرو تحقیق حاضر به دنبال پاسخ گویی به این سوال بود که آیا آموزشهای مهارتی بازارمحوری بر نگرش و کیفیت زندگی کارآموزان آموزش فنی و حرفه ای استان آذربایجان غربی تاثیر معنی داری دارد.

روش شناسی

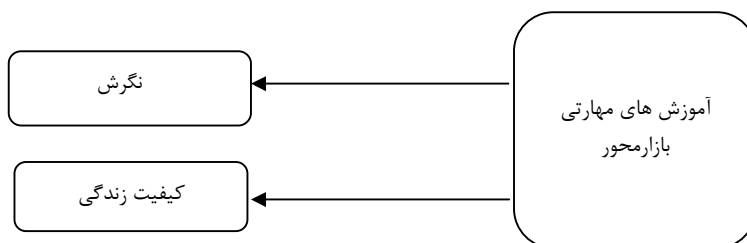
روش تحقیق توصیفی پیمایشی بود. جامعه آماری کلیه کارآموزان دوره‌های بازار محور در اداره کل آموزش فنی و حرفه ای آذربایجان غربی که در بازه زمانی ۱۳۹۴/۱/۱ لغایت ۱۳۹۴/۶/۱ آموزش دیده بودن که بر اساس آمار ۷۰۰ نفر بودند. که بر اساس جدول مورگان و به صورت تصادفی ۲۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در مرحله اجرای پژوهش پس از ارائه توضیحات مقدماتی درباره ابزار اندازه گیری و هدف از اجرای آزمون، نحوه پاسخ گویی به آزمون ها برای شرکت کنندگان به طور مفصل شرح داده شد. در خصوص ملاحظات اخلاقی پس از کسب رضایت نامه از افراد و دادن آگاهی های لازم، به آنها اطمینان داده شد که اطلاعات دریافت شده فقط در این پژوهش استفاده خواهد شد و از هرگونه سوء استفاده محفوظ خواهد بود. برای اندازه گیری متغیرهای پژوهش از پرسش نامه محقق ساخته استفاده گردید. این پرسش نامه حاوی ۲۳ سوال بود که سوالات ۱ تا ۴ برای اندازه گیری بازار محوری، ۵ تا ۱۰ رضایتمندی و ۱۱ تا ۱۴ سودمندی، ۱۵ تا ۱۹ نگرش و ۲۰ تا ۲۳ کیفیت زندگی را مورد سنجش قرار می داد. مدل مفهومی تحقیق به صورت شکل ۱ بود. با توجه به اهداف تحقیق سوالات

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

مربوط به بازار محوری، نگرش و کیفیت زندگی مورد تحلیل قرار گرفت. روایی پرسش نامه مورد تأیید اساتید و کارشناسان قرار گرفت. برای تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. نتایج حاکی از مقدار آلفای ۰/۷۴ برای بازار محوری، ۰/۷۳۸ برای نگرش و ۰/۷۳۹ برای کیفیت زندگی بود که حاکی از پایایی مطلوب ابزار اندازه گیری است. برای تحلیل داده ها از تحلیل مسیر استفاده گردید.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

نتایج

برای رسیدن به اهداف تحقیق آموزش های مهارتی بازار محور بر تغییر نگرش کارآموزان مورد بررسی قرار گرفت. دو شاخص کایزر-میر-اولکین، و شاخص بارتلت که شاخص کایزر برای تعیین کفایت نمونه به کار می رود که بایستی بالاتر از ۰/۷ باشد و شاخص بارتلت که باید معنی دار باشد که در مورد این متغیر تمامی حداقل ها رعایت شده است (جدول ۱).

جدول ۱. آزمون KMO و بارتلت

۰/۷۴۷	آزمون کفایت داده کایزر-میر-اولکین
۲۰۵/۴۹۶	خی - اسکوتر تقریبی
۱۰	درجه آزادی
۰/۰۰۰	معنی داری

همانطور که مشاهده می گردد میزان کفایت داده ها در آزمون کایزر-میر-اولکین و بارتلت باید بیشتر از ۰/۷ باشد که در متغیر فوق این میزان رعایت شده و برابر با ۰/۷۴۷ می باشد. برای انتخاب تعداد مؤلفه، از روش ارزش مقدار ویژه استفاده شده که بایستی مؤلفه هایی که بالاتر از ۱/۴ هستند، به کار برده شده و همچنین برای تعیین عامل های مناسب، مقدار پیش فرض ۰/۳۰ در نظر گرفته شده است (جدول ۲).

جدول ۲. ماتریس اشتراکات

ولیه	استخراج شده	
۱/۰۰۰	۰/۹۷۳	نگرش ۱
۱/۰۰۰	۰/۵۴۵	نگرش ۲
۱/۰۰۰	۰/۶۱۴	نگرش ۳
۱/۰۰۰	۰/۶۳۶	نگرش ۴
۱/۰۰۰	۰/۵۰۱	نگرش ۵

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال

جدول ۳. کل واریانس تبیین شده

مؤلفه	مقادیر ویژه اولیه		مجموع مجذورات بارهای استخراجی	
	کل	واریانس %	کل	واریانس %
۱	۲/۲۴۵	۴۴/۹۰۸	۲/۲۴۵	۴۴/۹۰۸
۲	۱/۰۲۴	۲۰/۴۷۳	۶۵/۳۸۱	۴۴/۹۰۸
۳	۰/۶۷۶	۱۳/۵۲۹	۷۸/۹۱۰	۴۴/۹۰۸
۴	۰/۵۴۹	۱۰/۹۷۵	۸۹/۸۸۵	۴۴/۹۰۸
۵	۰/۵۰۶	۱۰/۱۱۵	۱۰۰	۴۴/۹۰۸

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، میزان درصد تجمعی واریانس کل قبل و بعد از چرخش برای دو عامل تعیین شده برابر با ۴۴/۹۰۸ است و همان طور که مشاهده می‌شود قبل از چرخش، بیشترین واریانس را عامل اول در بر می‌گیرد و به ترتیب این میزان کاهش می‌یابد. در حالی که بعد از چرخش این واریانس برحسب اهمیت آن عامل مشخص می‌شود. در جدول ۳، ما در بخش چرخش و در قسمت مقادیر ویژه مشاهده می‌کنیم که همه عامل‌ها از ارزش ویژه بالای ۱/۴ برخوردارند که نشان دهنده اهمیت معنی دار بودن عامل می‌باشد. همانطور که ملاحظه می‌شود، سؤال اول متغیر نگرش به دلیل برخوردار نبودن از حداقل بار عاملی موردنیاز از مدل حذف گردیده است (جدول ۴).

جدول ۴. ماتریس مؤلفه a

Component	
۱	نگرش ۱
۰/۷۳۸	نگرش ۲
۰/۷۷۶	نگرش ۳
۰/۷۷۸	نگرش ۴
۰/۷۰۳	نگرش ۵

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

در حالت معنی داری، عدد بدست آمده نشان دهنده معنی دار بودن رابطه آموزش های مهارتی بازار محور بر تغییر نگرش است. با توجه به عدد ۰/۰۰۱ که بیانگر معنی داری است و نیز ضریب مسیر میان دو متغیر که برابر با ۰/۸۵۸ و آماره تی که برابر با ۳/۰۸۵ می‌باشد. می‌توان نتیجه گرفت که آموزش های مهارتی بازار محور بر تغییر نگرش اثر معنی داری دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل مسیر

Sig	آماره t	تخمین (ضریب مسیر رگرسیونی)	
۰/۰۰۲	۳/۰۸۵	۰/۸۵۸	نگرش ← بازارمحوری

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال

هدف بعدی تحقیق بررسی تاثیر آموزش‌های مهارتی بازار محور بر ارتقای کیفیت زندگی بود. دو شاخص کایزر-میر-اولکین، و شاخص بارتلت که شاخص کایزر برای تعیین کفایت نمونه به کار می‌رود که بایستی بالاتر از ۰/۷ باشد و شاخص بارتلت که باید معنی دار باشد که در مورد این متغیر تمامی حداقل‌ها رعایت شده است (جدول ۶).

جدول ۶. آزمون KMO و بارتلت

۰/۷۶۰	آزمون کفایت داده کایزر-میر-اولکین
۲۰۲/۹۰۰	خی - اسکوئر تقریبی
۶	درجه آزادی
۰/۰۰۰	معنی داری

همانطور که مشاهده می‌گردد میزان کفایت داده‌ها در آزمون کایزر-میر-اولکین و بارتلت باید بیشتر از ۰/۷ باشد که در متغیر فوق این میزان رعایت شده و برابر با ۰/۷۴۷ می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. ماتریس اشتراکات

استخراج شده	اولیه	
۰/۵۵۴	۱/۰۰۰	کیفیت زندگی ۱
۰/۴۸۳	۱/۰۰۰	کیفیت زندگی ۲
۰/۵۷۱	۱/۰۰۰	کیفیت زندگی ۳
۰/۶۳۶	۱/۰۰۰	کیفیت زندگی ۴

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

برای انتخاب تعداد مؤلفه، از روش ارزش مقدار ویژه استفاده شده که بایستی مؤلفه‌هایی که بالاتر از ۱/۴ هستند، به کار برده شده و همچنین برای تعیین عامل‌های مناسب، مقدار پیش فرض ۰/۳۰ در نظر گرفته شده است:

جدول ۸. واریانس تبیین شده

مؤلفه	مقادیر ویژه اولیه		مجموع مجذورات بارهای استخراجی	
	کل	واریانس٪	کل	واریانس٪
۱	۲/۲۴۴	۵۶/۱۱۱	۲/۲۴۴	۵۶/۱۱۱
۲	۰/۱۶۶۵	۱۶/۶۳۰	۷۲/۷۴۱	
۳	۰/۱۵۹۸	۱۴/۹۵۶	۸۷/۶۹۷	
۴	۰/۴۹۲	۱۲/۳۰۳	۱۰۰	

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، میزان درصد تجمعی واریانس کل قبل و بعد از چرخش برای عامل تعیین شده برابر با ۵۶/۱۱۱ است و همان طور که مشاهده می‌شود قبل از چرخش، بیشترین واریانس را عامل اول در بر می‌گیرد و به ترتیب این میزان کاهش می‌یابد. در حالی که بعد از چرخش این واریانس برحسب اهمیت آن عامل مشخص می‌شود. در جدول ۸، ما در بخش چرخش و در قسمت مقادیر ویژه مشاهده می‌کنیم که که همه عامل‌ها از ارزش ویژه بالای ۱/۴ برخوردارند که نشان

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

دهنده اهمیت معنی دار بودن عامل می‌باشد. در جدول زیر ماتریس عوامل را مشاهده می‌کنیم که بیانگر میزان بار عاملی تخصیص یافته به توسط هر عامل به متغیر را نشان می‌دهد (جدول ۹).

جدول ۹. ماتریس مؤلفه a

مؤلفه	
۱	
۰/۷۴۴	کیفیت زندگی ۱
۰/۶۹۵	کیفیت زندگی ۲
۰/۷۵۶	کیفیت زندگی ۳
۰/۷۹۸	کیفیت زندگی ۴

روش استخراج: تحلیل مؤلفه اصلی

همانطور که نتایج نشان می‌دهد تمامی عوامل به طور مناسبی بر روی متغیر بارگذاری شده‌اند.

جدول ۱۰. نتایج تحلیل مسیر

Sig	آماره t	تخمین(ضریب مسیر رگرسیون)	
۰/۲۱۵	-۱/۲۴۱	-۰/۱۹۷	کیفیت زندگی ← بازارمحوری

با توجه به جدول ۱۰ ضریب تخمین حاصل از مدل یابی معادلات ساختاری عدد $-۰/۱۹۷$ را نشان می‌دهد که منجر به محاسبه آماره تی به میزان $-۱/۲۴۱$ گردیده است و با توجه به اینکه آماره تی باید خارج از محدوده $\pm ۱/۹۶$ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که آموزش مهارت های آموزشی بازار محور بر ارتقای کیفیت زندگی تاثیر معنی داری ندارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام تحقیق بررسی تاثیر آموزش های مهارتی بازارمحوری بر نگرش و کیفیت زندگی کارآموزان آموزش فنی و حرفه ای استان آذربایجان غربی بود. نتایج نشان داد که آموزش های مهارتی بازار محور بر تغییر نگرش اثر معنی داری دارد. نگرش عاملی است فرازمانی. به اینکه فرد کارآموز است یا شاغل ربطی ندارد. پس بازارمحور کردن آموزش های مهارتی می‌تواند روی آن تاثیر بگذارد. این تاثیر نشان می‌دهد احتمال اینکه چنین تغییری در نگرش در آینده باعث بهبود کیفیت زندگی و رضایتمندی از شغل گردد، وجود دارد. در واقع نگرش عاملی است که در سنین پایین یا در مراحل اولیه انجام کار شکل می‌گیرد. کمتر پیش می‌آید که نگرش فردی در دوران میانسالی تغییر کند. به همین دلیل زمانی که تغییری در آموزش ها داده می‌شود، بر روی نگرش کارآموزان تاثیر می‌گذارد. سایر نتایج نشان داد که آموزش های مهارتی بازار محور بر ارتقای کیفیت زندگی تاثیر معنی دار ندارد. کیفیت زندگی تا حدی مجموعه رضایت شغلی و سودمندی است. یعنی اگر فرد بتواند از شغلش راضی باشد و به سودمندی خوبی برسد، کیفیت زندگی کاری خود را بهبود بخشیده است. با توجه به نتایج تحقیق به مدیران برنامه ریزی درسی آموزش فنی و حرفه ای پیشنهاد می‌شود که از حضور فرهنگ بازار محور در آموزش های مهارتی حمایت کرده و با گسترش آن بهبود نگرش کارآموزان را افزایش دهند. همچنین به کارآموزان این فرصت داده شود که با افراد شاغل سابقه دار دیدارها و جلساتی داشته باشند تا از شرایط کاری و سطح زندگی آنها اطلاع بیشتری کسب کنند.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

منابع

- اصلیزاده، ا؛ رضانی، ر (۱۳۸۷)، نظاممند کردن مدیریت آموزش فنی و حرفه ای بر اساس سیستمهای پویا، مجله. مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی سنندج، سال چهارم، شماره ۶.
- امین بیدختی، ع (۱۳۸۳). نقش آموزشهای فنی و حرفه ای در توسعه خوداشتغالی در استان سمنان، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، سال چهارم، شماره ۱۶.
- صالحی، ا (۱۳۸۳)، بررسی عوامل مؤثر بر کارایی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای (مورد مطالعه: استان مازندران)، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، شماره ۴.
- صفار حیدری، ح (۱۳۷۰)، بررسی تطبیقی آموزش و پرورش فنی و حرفه ای ایران و ژاپن، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.